

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

JUNIE 2018

**GESKIEDENIS V2
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 100

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 18 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE

- 1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:

VLAKKE VAN BRONGEBASEERDE VRAE

KOGNITIEWE VLAKKE	HISTORIESE VAARDIGHEDE	GEWIGS-TOEKENNING VAN VRAE
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne. • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne. • Definieer historiese begrippe/terme. 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne. • Verduidelik inligting verkry uit bronne. • Analiseer bewyse uit bronne. 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne. • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel. • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings. 	30% (15)

- 1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.

1.3 Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord
- Gee aandag aan die puntetoekenning bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓ ✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓)
- Indien 'n vraag 4 punte tel word 4 regmerke (✓✓✓✓) aangedui

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (•) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.
- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat toegeken is vir die paragraaf aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1,2 of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en gee 'n kort opmerking bv.

_____ + _____ + _____
 _____ + _____ + _____
 ✓✓✓✓
 Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om die paragraaf te skryf

- Tel al die regmerke vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt aan die regterkantse onderste kantlyn, bv.

$\frac{32}{50}$

- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir *Enige ander relevante antwoord*.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitlike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'model-antwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepeenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument
- Die toepaslike seleksie van feitlike bewyse om sodanige argument te ondersteun
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures vir die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.

2.4.2 Tydens die deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne/memorandum), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn/memorandum) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

- 2.4.3 • Die volgende addisionele simbole kan ook gebruik word:
- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie \wedge
 - Verkeerde stelling _____
 - Irrelevante stelling $\begin{array}{c} | \\ | \\ | \end{array}$
 - Herhaling R
 - Analise $A\sqrt{}$
 - Interpretasie $I\sqrt{}$

2.5 Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle.
By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

NASIENMATRIKS VIR OPSTEL – TOTAAL: 50

AANBIEDING INHOUD 	VLAK 7 Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	VLAK 6 Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun..	VLAK 5 Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	VLAK 4 Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	VLAK 3 Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	VLAK 2 Posing aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen posing om 'n gevolgtrekking te maak nie.	VLAK 1 Weinig of geen posing om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is.	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal					20–23	18–19	14–17
VLAK 1 Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud						14–17	0–13

***Riglyne vir die toekenning van 'n punt in Vlak 1:**

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud; geen posing om die opstel te struktureer nie = 0
- Vraag sluit basiese en algemene irrelevante inligting in; geen posing om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag ontoereikend en vaag beantwoord; klein posing om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: WAT WAS DIE ROL VAN DIE SOWETO-OPSTAND IN DIE UITEINDELIKE ONDERGANG VAN DIE APARTHEIDSREGERING?**

- 1.1 1.1.1 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 1A – V1]*
- Hoë skoolfooie
 - Beurse was toegeken aan kinders afkomstig vanuit ryk families
 - Klas getalle was hoog
 - Min lessenaars
 - Geen verwarmers.
 - Geen hulpbronne
- (Enige 3 x 1) (3)
- 1.1.2 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 1A – V2]*
- Al die leerders het nie 'n lessenaar gehad om by te sit nie
 - Leerders het nie goeie gehalte onderrig ontvang nie
 - Geen effektiewe onderrig en leer het plaasgevind nie
 - Te veel geraas in klaskamer.
 - Moeilik om orde/stilte te handhaaf
 - Enige ander relevante antwoord
- (Enige 1 x 2) (2)
- 1.1.3 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 1A – V2]*
- Onderwysers het nie omgee oor die welvaart van leerders nie
 - Onderwysers het nie professionele gedrag uitgebeeld nie
 - Klaskamer omgewing was nie ideaal vir kwaliteit onderwys en leer nie
 - Enige ander relevante antwoord
- (Enige 2 x 2) (4)
- 1.2 1.2.1 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 1B – V1]*
- Drie
- (1 x 1) (1)
- 1.2.2 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 1B – V1]*
- Fisika
 - Biologie
 - Aardrykskunde
- (3 x 1) (3)
- 1.2.3 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 1B – V2]*
- Hulle het geweier om in Afrikaans onderrig te word.
 - Enige ander relevante antwoord
- (Enige 1 x 2) (2)
- 1.3 1.3.1 *[Definisie van historiese begrippe vanuit Bron 1C – V1]*
- Filosofie wat aanbeveel dat Swartes trots moet wees op hul swartheid en begin om dinge vir hulself te doen.
 - Enige ander relevante antwoord
- (1 x 2) (2)
- 1.3.2 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 1C – V1]*
- SASO
- (1 x 1) (1)

1.3.3 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 1C – V2]*

- Dit het hulle bewus gemaak aan die nood om apartheid teen te staan
- Dit het trots en selfversorgsaamheid in Swartes aangemoedig/ingeboesem
- Dit het die geestelike slawerny van swartes gebreek
- Dit het hulle bewus gemaak van die redes waarom hulle onderdruk was
- Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

1.4 1.4.1 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 1D – V1]*

- Dit het die ANC van 14 000 nuwe rekrute voorsien. (1 x 1) (1)

1.4.2 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 1D – V1]*

- Botswana
- Mosambiek
- Swaziland
- Lesotho (Enige 3 x 1) (3)

1.4.3 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 1D – V2]*

- Hulle het die hele sisteem van apartheid totaal teengestaan
- Hulle was vasbeslote in hul pogings om apartheid te beëindig
- Hulle was bereid om te sterwe ten einde te verseker dat apartheid tot 'n einde kom.
- Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

1.4.4 *[Bepaling van bruikbaarheid van Bron 1D – V3]*

- Die internasionale gemeenskap het SA veroordeel
- Die internasionale gemeenskap het 'n oproep tot ekonomiese boikotte en sanksies gemaak
- Internasionale maatskappye het onttrek
- VN het 'n wapenboikot teen SA ingestel
- Frontlinie state het ANC MK-basisse gehuisves
- Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

1.4.5 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 1D – V2]*

- Dit het die NP gedwing om die apartheidsbeleid te heroorweeg
- Dit het die NP gedwing om minimale veranderinge aan die apartheidsbeleid te maak.
- Dit het die NP gedwing om onderhandelinge met die ANC te oorweeg
- Dit sou lei tot die uiteindelijke ondergang van apartheid.
- Enige ander relevant antwoord. (2 x 2) (4)

- 1.5 *[Vergelyking van Bron 1D en 1E om ooreenkomste te bepaal – V3]*
- Bron 1D verklaar dat die ANC 14 000 nuwe rekrute ontvang het terwyl Bron 1E die rekrute uitbeeld
 - Bron 1D verklaar dat die frontlinie state 'n sleutel ANC operasionele sentrum vir opleiding in guerrilla oorlogvoering geword het terwyl Bron 1E die militêre opleiding in aksie in een van die basisse in Afrika uitwys
 - Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)
- 1.6 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse vanuit alle relevante bronne – V3]*
- Swak omstandighede van onderwys in swart skole (Bron 1A)
 - Onderliggende probleme soos oorvol klasse, onvoldoende meubels (Bron 1A)
 - Die verandering van die medium van instruksie na Afrikaans (Bron 1B)
 - Sommige vakke het probleme vir swart studente veroorsaak (Bron 1B)
 - Die invloed van Swart Bewussyn op studente (Bron 1C)
 - Die invloed van SASO het daartoe gelei dat swart student die onderwys- en apartheidsstelsel konfronteer (Bron 1C)
 - ANC was bevoordeel deur nuwe jeugdige rekrute te verwerf (Bron 1D)
 - ANC het basisse in frontlinie state gestig om die gewapende stryd voort te sit (Bron 1D)
 - Internasionale gemeenskap het die geweld en die apartheidsregering van die NP veroordeel (Bron 1D)
 - Internasionale gemeenskap het sanksies, boikotte en disinvestering teen SA ingestel (Bron 1D)
 - Interne weerstand is voortgesit ten spuite van die afkondiging van die noodwet (Bron 1D)
 - Groot hupstoot van ANC bannelinge wat by MK aangesluit het ter voorbereiding van die gewapende stryd (Bron 1E)
 - Interne en eksterne druk het NP gedwing om sy apartheidsbeleid te heroorweeg
 - Enige ander relevante antwoord (8)

Gebruik die volgende rubriek om die paragraaf te assesseer.

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse bv. wys min of geen begrip van die rol van die Soweto Opstand in die uiteindelijke ondergang van die apartheidsregering. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor onderwerp te rapporteer of kan nie oor die onderwerp rapporteer nie. 	Punte: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en verwys tot 'n groot mate na die onderwerp, bv. demonstreer 'n begrip van die rol van die Soweto Opstand in die uiteindelijke ondergang van die apartheidsregering. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier. 	Punte: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik gepaste bewyse, bv. demonstreer 'n deeglike begrip van die rol van die Soweto Opstand in die uiteindelijke ondergang van die apartheidsregering. • Bewyse verwys goed na onderwerp. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp wys. 	Punte: 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: WATTER MENSEREGTESKENDINGS WAS DEUR DIE WVK BLOOTGESTEL?

- 2.1 2.1.1 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 2A – V1]*
- Om so veel as moontlik die waarheid vas te stel van wat in die verlede gebeur het (1 x 2) (2)
- 2.1.2 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 2A – V1]*
- Baie het nie getuig nie
 - Sommige het net nie opgedaag om te getuig nie
 - Baie van hulle het gelieg (Enige 2 x 1) (2)
- 2.1.3 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 2A – V2]*
- Om die menseregte skendings op rekord te plaas.
 - Om te verseker dat hierdie skendings nie herhaal word nie
 - Om die nuut ontvangde demokrasie te beskerm
 - Om die haat tussen wittes en swartes te verwyder
 - Om versoening meet te bring
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.2 2.2.1 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 2B – V1]*
- Ontvoering
 - Moord (2 x 1) (2)
- 2.2.2 *[Onttrekking van bewyse vanuit Bron 2B – V1]*
- Sy was 'n vrou
 - Die verlatenheid van die terrein
 - Die omstandighede/toestand van haar detensie en dood (3 x 1) (3)
- 2.2.3 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 2B – V2]*
- Sy was die MK-bevelvoerder van bedrywigheide in KZN
 - Sy was vertrouwd met die MK-strukture en planne
 - Hulle wou hê dat sy die geheime bedrywigheide van MK in KZN moes blootstel
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.2.4 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 2B – V2]*
- Sy het haar baba geborsvoed
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 2.3 *[Vergelyking van Bron 2A en 2B om ooreenkomste te identifiseer – V3]*
- Bron 2A praat oor die verdwyning van vriende en kollegas terwyl Bron 2B oor die verdwyning van Portia praat.
 - Bron 2A praat oor persone wat geheimsinnig dood gemaak was terwyl Bron 2B die geheimsinnige dood van Portia beskryf.
 - Bron 2A praat oor die plekke wat geïdentifiseer was waar mense begrawe was terwyl Bron 2B die plek uitwys waar Portia se liggaam opgegrawe was.
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

- 2.4 2.4.1 [*Onttrekking van bewyse vanuit Bron 2C – V1*]
• Marteling (1 x 1) (1)
- 2.4.2 [*Interpretasie van bewyse vanuit Bron 2C – V2*]
• Sy was sielkundig geskend of beskadig
• Haar situasie het vererger
• Sy sou nooit weer 'n gelukkige lewe lei nie
• Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)
- 2.5 2.5.1 [*Definisie van historiese begrippe – V1*]
• Amptelike kwyskelding vir politieke gemotiveerde misdade wat gedurende apartheid gepleeg was.
• Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 2.5.2 [*Onttrekking van bewyse vanuit Bron 2D – V1*]
• Dit was nie deel van die funksie van die komitee nie.
• Hy kan nie om verskoning vir 'n daad van oorlog vra nie. (2 x 1) (2)
- 2.5.3 [*Interpretasie van bewyse vanuit Bron 2D – V2*]
• Hy het nie 'n politieke motief gehad nie
• Hy het nie die volle waarheid vertel nie
• Hy het nie berou gewys nie.
• Die moord was daarop gemik om die proses van onderhandelinge te stop.
• Onderhandelinge was op 'n gevorderde fase – geen rede vir moord nie.
• Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)
- 2.6 2.6.1 [*Interpretasie van bewyse vanuit Bron 2D – V2*]
• Die apartheidsregering het nie die waarheid oor haar seun se dood aan haar onthul nie.
• Sy was gedwing om haar seun te begrawe sonder om sy liggaam te sien of te identifiseer.
• Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 2.6.2 [*Bepaling van betroubaarheid van bewyse in Bron 2E – V3*]
• Betroubaar
• Sy lyk hartseer.
• Swart rok betaamlik vir begrafnis
• Blomme betaamlik vir begrafnis/teken van liefde
• Haar gesigsuitdrukking wys dat sy nog steeds oor haar seun se dood rou
• Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

2.7 *Interpretasie, analise en sintese van bewyse vanuit alle relevante bronne – V3]*

- Mense weet nou wat met vermiste geliefdes tydens die apartheids-era gebeur het (Bron 2A)
- Mense weet nou waar vermiste geliefdes begrawe was (Bron 2A)
- Die waarheid rondom waarom en hoe Portia Ndwandwe vermoor was, was onthul (Bron 2B)
- Die ontvoering en marteling van Portia het die gewelddadige aard van die apartheid-veiligheidsmagte ontbloom (Bron 2B)
- Marteling deur eensame aanhouding was ontbloom (Bron 2C)
- Die sielkundige gevolge van marteling het Narkedien vir die res van haar lewe geskend (Bron 2C)
- Amnestie het oortreders die kans gegee om na vore te kom om die waarheid te vertel (Bron 2D)
- Darby-Lewis was skuldig bevind aan moord en was tot lewenslange gevangenis gevonnis.
- Amnestie het oortreders die kans gebied om te versoen met die slagoffers.
- WVK het die waarheid oor die dood van Wallace McGregor ontbloom (Bron 2E)
- WVK het mense die kans gebied om berusting/afsluiting te vind.
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om die paragraaf te assesser.

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse bv. wys min of geen begrip van die menseregte skendings wat deur die WVK ontbloom was. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor onderwerp te rapporteer of kan nie oor die onderwerp rapporteer nie. 	Punte: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en verwys tot 'n groot mate na die onderwerp, bv. demonstree 'n begrip van die menseregte skendings wat deur die WVK ontbloom was. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier. 	Punte: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik gepaste bewyse, bv. demonstree 'n deeglike begrip van die menseregte skendings wat deur die WVK ontbloom was. • Bewyse verwys goed na onderwerp. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp wys. 	Punte: 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 3: BURGERLIKE VERSET IN SUID-AFRIKA: 1970's TOT 1980's**

Verduidelik tot watter mate die internasionale gemeenskap se veroordeling van apartheid suksesvol was in die verbokkeling van die nasionalistiese bewind in Suid-Afrika tussen die jare 1970 en 1989.

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse deur analitiese en interpretatiewe vaardighede te gebruik.]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of die internasionale gemeenskap se veroordeling van apartheid suksesvol was in die verbokkeling van die nasionalistiese bewind in Suid-Afrika tussen die jare 1970's en 1980's.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle opstelle insluit.

INLEIDING: Kandidate moet aandui tot watter mate hulle saamstem met die stelling.

UITBREIDING

- Die anti-apartheidsbeweging (AAM) in Brittanje gemik om apartheid te beëindig deur boikotte en isolasie van Suid-Afrika deur die internasionale gemeenskap.
- Hulle het demonstrasies buite die Suid-Afrikaanse ambassade in Brittanje gehou asook teen maatskappye wat met Suid-Afrika sake gedoen het
- Die gevolg van hierdie aksie: Barclays Bank het hul aandele in SA verkoop
- Hulle het 'n sterbelaaide konsert by Wembley gehou om die vrylating van Mandela te eis
- AAM het sport, kulturele, akademiese en ekonomiese sanksies wat Suid-Afrika internasionaal geïsoleer het geïnisieer
- Sportboikotte:
 - AAM verhoed SA om aan internasionale kompetisies deel te neem.
 - Die Gleneagles-ooreenkoms het die Statebondslande aangemoedig om sportbande met SA te sny
 - SA is uit die Internasionale Olimpiese Spele geskors
- Kulturele boikotte:
 - Britse en Amerikaanse musikante het geweier om in SA op te tree
- Akademiese boikotte:
 - SA akademici is van die bywoning van internasionale akademiese konferensies uitgesluit
- Verbruikersboikotte:
 - Die algemene publiek was aangemoedig om SA goedere te boikot
- Disinvestering:
 - Chase Manhattan Bank sny bande met SA
 - Die Europese Ekonomiese Gemeenskap het nuwe investering in SA in 1985 verban
 - 1986 Amerika verban alle nuwe lenings en investerings in SA
 - Groot maatskappye soos General Electric, Pepsi Cola, IBM General Motors en Mobil het hul bedrywighe in SA toegemaak

- Sanksies:
 - In 1977 verban die VN die verkope van wapens aan SA
 - In 1973 het OPEC 'n olie-embargo teen SA opgelê
 - Die VSA het geweier om SA landbouprodukte, yster en staal te koop.
 - Die VSA verbied direkte lugreise tussen die lande
- Internasionale vakbonde het die anti-Apartheidsbeweging aangemoedig om SA produkte te boikot en om sanksies en disinvesteringsinisiatiewe te ondersteun.
- Die Frontliniestate het die ANC toegelaat om basisse en militêre oefenkampe in hul lande te vestig.
- Van hier af was die ANC in staat om MK-aanvalle te loods en die gewapende stryd te versterk.
- Teen die laat 1980's was die Suid-Afrikaanse ekonomie op die rand van ineenstorting
- Sanksies en disinvestering het tot verhoogde werkloosheid en armoede gelei
- Dit het gelei tot verhoogde interne weerstand
- Dit alles het dit vir die NP baie moeilik gemaak om te oorleef
- Dit was dus die kombinasie van interne en eksterne druk wat tot die ondergang van apartheid sou lei
- Enige ander relevante antwoord.

SLOT

Kandidate moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

Gebruik die matriks op bladsy 6 om die opstel te assesseer.

[50]

VRAAG 4: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE

“Die oordrag van politieke mag vanaf blanke minderheidsregering na swart minderheidsregering in Suid-Afrika in 1994 was nie ’n maklike proses nie.”

Stem jy saam met die stelling? Motiveer jou argument met relevante historiese bewyse.

[Beplan en konstrueer ’n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse deur analitiese en interpretatiewe vaardighede te gebruik.]

INLEIDING

Kandidate moet aandui of hulle saam met die stelling stem of nie en dan fokus op die uitdagings en oplossings van die politieke partye tydens die oordrag van politieke mag vanaf blankes na swartes.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle opstelle insluit.

- Inleiding: Kandidate moet aandui tot watter mate hulle saamstem met die stelling of nie en kortliks verduidelik waarom nie.

UITBREIDING

- De Klerk kom aan bewind in 1989 – kort agtergrond (De Klerk se toespraak)
- Ontbanning van politieke en burgerlike organisasies soos die ANC en SAKP
- De Klerk se besluit om Mandela vry te laat op 11 Februarie 1990 baan die weg vir onderhandelinge
- Geweld wat uitbreek het in Sebokeng – April 1990
- Grootte Schuur-minuut – 2 Mei 1990 – besluite wat geneem was (ANC en NP ontmoet – ANC afvaardiging gelei deur Nelson Mandela; NP afvaardiging deur F.W. de Klerk gelei)
- Pretoria-minuut – Augustus 1990 (ANC onderneem om gewapende stryd op te skort)
- Derde-mag geweld in Natal tussen Inkatha, die ANC en die apartheidsregering
- KODESA 1 (19 politieke partye uitsluitende AZAPO, KP en PAC/300 afgevaardigdes)
- Uitbreek van geweld in sommige dele van die land bv. Transvaal en Natal
- Slegs blanke referendum en die impak daarvan (Maart 1992)
- KODESA 2 (2 Mei 1992) stort in duie. Partye het nie ooreengestem oor ’n nuwe grondwetlike liggaam en interim(tussentydse)-regering nie
- NP wou minderheidsveto-reg hê terwyl ANC aangedring het op ’n interim-regering vir nie langer as 18 maande en eenvoudige meerderheidsregering
- Boipatong slagting en sy nagevolge (17 June 1992)
- Bisho-slagting het amper die onderhandelingsproses ontspoor (7 September 1992)
- Rekord van Verstandhouding onderteken op 26 September 1992 tussen Roelf Meyer (NP) en Cyril Ramaphosa (ANC)
- Sluipmoord op Chris Hani (10 April 1993) en die impak daarvan op SA
- Regse (AWB) aanval op Wêreldhandelsentrum en die gevolge daarvan
- Multiparty onderhandelingsforum
- Sonsondergangklousule voorgestel deur Joe Slovo het die onderhandelingsdooiepunt gebreek
- Shell House-slagting en die gevolge – Maart 1994
- Verkiesingsdatum – 27 April 1994 aangekondig
- ANC wen die verkiesing en Mandela het die eerste swart Suid-Afrikaanse president geword.
- Enige ander relevante antwoord

SLOT

Kandidate moet hul argument saamvat met ’n relevante gevolgtrekking.

Gebruik die matrieks op bladsy 6 om hierdie opstel te merk.

[50]

VRAAG 5: DIE VAL VAN KOMMUNISME EN DIE NUWE WÊRELDORDE

“Die ineenstorting van kommunisme in 1989 en die daaropvolgende gesprekke oor vreedsame naasbestaan tussen die ANC en die Nasionale Party het die platform vir die geboorte van ’n demokratiese Suid-Afrika gelê.”

Evalueer die geldigheid van hierdie stelling krities deur te verwys na die gebeure soos dit in die laat 1980’s tot 1990’s ontvou het.”

[Beplan en konstrueer ’n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse deur analitiese en interpretatiewe vaardighede te gebruik.]

SINOPSIS

Kandidate moet die geldigheid van die stelling evalueer kortliks verduidelik en hul standpunt met betrekking tot die impak die ineenstorting gehad op Suid-Afrikaanse politiek in die laat 1980’s tot 1990.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle opstelle insluit.

- Inleiding: Kandidate moet fokus op die geldigheid van die stelling en uitbrei.

UITBREIDING

- Ekonomiese toestande in Rusland in die laat 1980’s
- Gorbatsjof se beleid van glasnost en perestroika
- Gorbatsjof beëindig die kernwapenwedloop met die VSA
- Gorbatsjof beëindig die oorlog in Afghanistan
- Die val van die Berlynse Muur en die einde van kommunisme
- USSR beëindig oorheersing oor Oos-Europa
- Die val van die Berlynse Muur
- Veranderinge in die wêreld het tot die einde van apartheid bygedra
- Die ineenstorting van die USSR beroof die ANC van sy hoofbron van ondersteuning
- Die ANC kon nie staat maak op die USSR om haar ekonomies of met wapens te ondersteun nie
- Gorbatsjof was ook ten gunste van ’n vreedsame oorgang van mag in Suid-Afrika
- Die Nasionale Party se bewering dat dit as ’n ‘skans’ optree teen kommunistiese uitbreiding in Suider-Afrika, het onrealisties geword
- Die Nasionale Party se bewering dat dit Suid-Afrika beskerm teen ’n kommunistiese oorname, was naïef
- Westerse wêreldmagte ondersteun die idee dat Suid-Afrika sy probleme vreedsaam en demokraties op kan los
- Dit het duidelik geword dat die Nasionale Party nie meer wit minderwaardigheidsregering in Suid-Afrika kan handhaaf nie
- Invloedryke lede van die Nasionale Party het begin besef dat apartheid nie die antwoord was op die behoeftes van wit kapitalistiese ontwikkeling nie
- Die Slag van Cuito Cuanavale en die onafhanklikheid van Namibië
- Daar was geen twyfel dat die volgehoue onderdrukking van swart Suid-Afrikaners nie politieke stabiliteit sal verseker nie
- P.W. Botha het ’n beroerte gehad en is deur F.W. De Klerk opgevolg

- FW de Klerk het begin aanvaar dat die swart Suid-Afrikaners se stryd teen apartheid nie 'n sameswering was vanaf Moskou nie.
- Dit het De Klerk in staat gestel om met die bevrydingsorganisasies te onderhandel
- Op 2 Februarie 1990 het De Klerk 'n nuwe en grondwetlike bedeling aangekondig '
- Dit het die einde van apartheidsregering aangedui
- Enige ander relevante antwoord

SLOT

Kandidate moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

Gebruik die matrieks op bladsy 6 om hierdie opstel te merk.

[50]

TOTAAL: 100